

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

27 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

SSN Marta Romańska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 27 czerwca 2025 r. w Warszawie
skargi M. J. o stwierdzenie niezgodności z prawem
prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach
z 28 kwietnia 2022 r., XIX Ga 757/21,
wydanego w sprawie z powództwa M. J.
przeciwko Z. T.
o zapłatę,

oddala skargę.

Grzegorz Misiurek

Karol Weitz

Marta Romańska

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Tychach, uwzględniając częściowo powództwo M. J. przeciwko Z. T., wyrokiem z 3 listopada 2020 r. pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty wydanego 7 lipca 2020 r. w postępowaniu nakazowym przez Sąd Rejonowy dla Krakowa - Śródmieścia w Krakowie, zmienionego wyrokiem Sądu Rejonowego w Tychach z 8 października 2001 r., opatrzonego klauzulą wykonalności, w części, tj. w zakresie odsetek ustawowych od kwoty 1500,00 zł od 31 października 2001 r. do 4 marca 2016 r., oddalił powództwo w pozostałym zakresie i orzekł o kosztach postępowania.

Sąd Rejonowy uznał za usprawiedliwiony zarzut przedawnienia roszczeń stwierdzonych zaskarżonym tytułem wykonawczym – na którym zostało oparte powództwo – jedynie w odniesieniu do należności z tytułu odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia.

Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z 28 kwietnia 2022 r. oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Rejonowego i orzekł o kosztach postępowania za instancję odwoławczą, dzieląc w całej rozciągłości ustalenia i wnioski przyjęte za podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył w całości powód skargą o stwierdzenie niezgodności tego orzeczenia z prawem. Zarzucił Sądowi Okręgowemu naruszenie:

- art. 378 § 1 w związku z art. 379 pkt 4 k.p.c. przez uznanie, że osoba nominowana na urząd sędziego w trybie niezgodnym z prawem może wykonywać skutecznie obowiązki sędziego i wydawać orzeczenia;
- art. 47b ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych polegające na rozpoznaniu apelacji przez niewłaściwy skład Sądu drugiej instancji.

Powód wskazał, że zaskarżony wyrok jest niezgodny z przytoczonymi przepisami. przepisami.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na uwzględnienie.

Pierwszy z powołanych w niej zarzutów został odniesiony do postępowania przed sądem pierwszej instancji.

Zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c., kontrola kasacyjna obejmuje stosowanie prawa przez sąd drugiej instancji i w jej ramach - zasadniczo - nie można badać kwestii ważności postępowania przed sądem pierwszej instancji. Sąd Najwyższy może uwzględnić nieważność postępowania przed sądem pierwszej instancji jedynie pośrednio, przy spełnieniu dwóch warunków. Po pierwsze, może to uczynić w ramach rozpoznawania zarzutów naruszenia art. 378 § 1 i art. 386 § 2 k.p.c. Po drugie jest to możliwe wyłącznie w razie stwierdzenia, że naruszenie to miało wpływ na rozstrzygnięcie (zob. m.in. wyroki SN: z 11 stycznia 2006 r., III CK 328/05; z 24 maja 2007 r., V CSK 62/07; z 13 maja 2016 r., III CSK 256/15 - nie publ. oraz postanowienia SN: z 10 sierpnia 2005 r., I CK 194/05; z 16 listopada 2006 r., II CSK 177/06, z 28 czerwca 2018 r., ICSK 46/18 i z 24 kwietnia 2024 r., II CSKP 2059/22 - nie publ.).

Według skarżącego, w postępowaniu przed Sądem Rejonowym wyrok wydała osoba, która nie została powołana na urząd sędziego w trybie zgodnym z prawem a tym samym nie była uprawniona do rozpoznania sprawy. Tymczasem Sąd Okręgowy nie dostrzegł w tej wadliwości składu orzekającego, określonej w art. 379 pkt 4 k.p.c. i stanowiącej przyczynę nieważności postępowania, do czego – stosownie do art. 378 § 1 k.p.c. - był zobligowany z urzędu i na co zwrócił uwagę skarżący w zarzutach apelacyjnych.

Skarżący formułując zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 378 § 1 w związku z art. 379 pkt 4 k.p.c. niewątpliwie spełnił przesłankę otwierającą możliwość rozważenia przez Sąd Najwyższy, czy postępowanie przed Sądem pierwszej instancji było dotknięte nieważnością. Nie wykazał jednak okoliczności warunkujących przesądzenie tej kwestii w sposób dyskwalifikujący to postępowanie z powodu nieważności.

[...]

W uchwale połączonych Izb Sądu Najwyższego: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 stycznia 2020 r., BSA 1-4110-1/20, w której wyjaśniono m.in., że sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art.

379 pkt 4 k.p.c. zachodzi, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Uchwała ta, zgodnie z art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (jedn. tekst: Dz. U. z 2024 r., poz. 622), stanowi zasadę prawnej, od której Sąd Najwyższy nie odstąpił i która - wbrew wyrokowi Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, OTK-A 2020, poz. 61 - nie utraciła tego waloru (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 stycznia 2022 r., III CO 6/22 i III CO 37/22; z 25 września 2023 r. III KZ 36/23 i z 18 października 2023 r., I KO 33/230 oraz przytoczoną tam argumentację).

Nieważność postępowania w rozważanej sytuacji nie ma zatem charakteru automatycznego; jej stwierdzenie wymaga rozważenia wskazanych wyżej przesłanek. Sąd Okręgowy, podkreślając tę warunkowość, wskazał, że nie dostrzega okoliczności świadczących o naruszeniu [...] standardów niezawisłości i bezstronności w konkretnej sprawie, a skarżący również ich nie przytoczył. Skuteczne podważenie trafności tej konstatacji wymagało wykazania, że konkretnie przesłanki istotne z punktu widzenia wymienionych standardów zostały pominięte przez Sąd drugiej instancji lub niewłaściwie ocenione. Tymczasem skarżący nie podjął nawet próby wykazania wadliwości wniosku co do braku podstaw do podważenia bezstronności i niezawisłości [...], eksponując wyłącznie samą wadliwość postępowania przed Krajową Radą Sądownictwa zakończonego uchwałą [...]. Zarzut naruszenia art. 378 § 1 w związku z art. 379 pkt 4 k.p.c. nie mógł wyrzucić zamierzonego skutku.

Za chybiony należało uznać również zarzut naruszenia art. 47b ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, powiązany z twierdzeniem o niewłaściwym zastosowaniu art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID - 19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych

(Dz. U. z 2021 r. poz. 2095 z późn. zm.), prowadzącym do naruszenia art. 45 Konstytucji RP oraz art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego kwestia niedostatecznie legitymowanego i nieproporcjonalnego - w świetle standardów konstytucyjnych i konwencyjnych – obniżenia stopnie ochrony sądowej przez odstępianie od kolegialności orzekania w sądzie drugiej instancji została wyjaśniona przez Sąd Najwyższy uchwałą z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, (OSNP 2023, nr 10, poz. 104). Sąd Najwyższy uznał, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15z¹ ust. 1 pkt 4 wymienionej regulacji ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.) oraz nadał uchwałą moc zasady prawnej. Jednocześnie jednak ustalił, że przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia. Nie znajduje ona zatem zastosowania w sprawie niniejszej, w której Sąd Okręgowy orzekał w składzie jednoosobowym w dniu 28 kwietnia 2022 r., a więc przed datą podjęcia uchwały.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 424¹¹ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

Grzegorz Misiurek

Karol Weitz

Marta Romańska

(A.T.)

[a.ł]